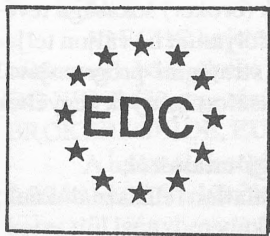

Hogyan szerezhetők be az Európai Közösséggel kapcsolatos információk

Szemle

Kovács Lászlóné

Az Európai Közösség (EK) 1992-re tervezett egységes belső piaca a műszaki, adminisztratív és vámkorlátok lebontásával a munkaerő, az áru, a tőke, a szolgáltatások és a tudományos ismeretek szabad áramlását teszi lehetővé. Egy, összességében az USA területét és lakóinak számát meghaladó nagyságú, 12 országból álló térségnek ilyen nagyszabású vállalkozása nagyon sok területen érinti az összes tagországot, de még a nem tagorszagokat

is. Elengedhetetlen tehát, hogy jól szervezett információs hálózattal biztosítsák mind a primér (eredeti dokumentumok), mind a szekunder (a dokumentumokra vonatkozó és a faktografikus információk) szinten történő információszolgáltatást.

Az Európai Közösség Bizottsága dokumentum és információszoigaltató hálózatokkal gondoskodik a tájékoztatásról. Elektronikus hálózatán keresztül gépi adatbázisokból nyerhető bibliográfiai és faktografikus tájékoztatás, intézményi hálózat gondoskodik az eredeti dokumentumok és a rájuk vonatkozó információk szolgáltatásáról.

Elektronikus információs hálózat

Az EK az elektronikus információs hálózat kiépíthetősége érdekében egységes adatátviteli hálózatot épített ki. Mára lehetővé vált, hogy minden tagország elektronikus úton kapcsolatot teremthessen egymással, de a nem tagországokban lévő gépi hálózatokkal is. Az Euronet DIANE (Direct Information Access Network Europe) program segítségével az EK az információk közös piacát igyekszik megteremteni a gazdaság más ágainál alkalmazott elvekhez hasonlóan, vagyis tiszta versenyhelyzetet és egyforma esélyegyenlőséget biztosítva minden tagországnak. Cél, hogy Európa tudásbázisát nagyobb mértékben felhasználva lehetővé tegyék a közösség együttes és minden ország egyenkénti előbbre jutását, gazdagodását. Az országok közötti információs hálózat létrehozását az alábbi szempontok indokolták: 1.) Ílymódon az európai adatbázisszoigaltató központok (hostok) számítógépein tárolt információk gazdaságosabban férhetők hozzá. 2.) Több információhoz, nagyobb megbízhatósággal lehet kapcsolatot teremteni. 3.) Szükségszerűen egységes szabványok alakulnak ki az adatfeldolgozásban. 4.) Egyesült erővel alapvető fontosságú adatbázisok hozhatók létre. 5.) A rendelkezésre álló információk szélesebb körben terjeszthetők el és ezáltal intenzívebbé válik használatuk.

A különböző adatbázisszolgáltató központok más-más szoftverrel működnek, ami a felhasználó dolgát jócskán megnehezíti, ezért az EK bizottsága az egységes parancsnyelv (CCL - Common Command Language) elterjesztését szorgalmazza. Ma már több mint tíz adatbázisszolgáltató központ használja és az összes adatbázisnak több mint fele kezelhető vele.

A nyolcvanas évek elejére a papír és mikroformájú információk források mellett megjelentek a számítógépes adatbázisok. A nyolcvanas évek végére elterjedtek a különböző optikai eszközök és kereskedelmi célú felhasználást nyert az ISDN (Integrated Services Digital Network). Mind több országban állítanak elő különböző CD-ROM adatbázisokat és nagygépes rendszerek online hozzáférését teszik lehetővé. Adatbázis előállítók, adatbázis szolgáltató vállalatok és információk ügynökök (broker) sokasága tevékenykedik az információk piacon. Annak érdekében, hogy ez a folyamat ne váljon teljesen követhetlenné és kezelhetlenné, az EK információk stratégiai programjával (IMPACT - Information Policy Action Program) szemben támasztott igények - egyebek mellett - az alábbiak:

- objektív tájékoztatást kell adni a közösség információk szolgáltatásairól;
- módszertani útmutatást és képzést kell biztosítani a tapasztalatlan felhasználóknak;
- együtt kell működni az új szolgáltatások megvalósítása érdekében;
- az információk szolgáltatások reklámjáról, propagandájáról gondoskodni kell.

Mindezeknek az igényeknek a kielégítését szolgálja az EK Bizottsága DG XIII-B (Telecommunications, Information Industries and Innovation - telekommunikációs, információipari és innovációs) főigazgatósága által 1980-ban létrehozott adatbázisszolgáltató központ, amely Luxembourgban működik ECHO (European Community Host Organisation) néven.

DIANEGUIDE nevű adatbázisában mintegy 90 adatbázisszolgáltató központ 900 adatbázisáról tárol többnyelvű információkat. CCL-TRAIN nevű programja a CCL parancsnyelv használatát és a hostok közötti eligazodást segíti. Évente mintegy 100 kiállításon, előadáson, tanfolyamon tanítják, népszerűsítik az információk rendszereket, minden tagországban évente legalább két tanfolyamot rendeznek, előnyben részesítve az Európai Információk Központok alkalmazottait. A CCL parancsnyelv könnyebb elsajátításának segítésére 1989-től hajlékony lemezen oktatóprogramot is kiadnak azért, hogy az egyébként ingyenes online tanulóprogramot igénybe vevő használót még a vonalkapcsolat költségeitől is kíméljék. A központ lehetőséget biztosít új információk rendszerek gyakorlatban való kipróbálására.

Az EK Bizottsága anyagi támogatásának köszönhetően, ellentétben más kereskedelmi jellegű adatbázisszolgáltató központokkal, az ECHO-nak szinte minden szolgáltatása ingyenes. Azt is tervbe vették, hogy a használók tájékoztatását szolgáló Help Desk hívása esetén még a telefonhívást is ingyenessé teszik.

Az ECHO maga is üzemeltet több mint 20 adatbázist, amelyek semmilyen más hoston keresztül nem hozzáférhetőek. A központhoz való csatlakozás feltételei:

- TTY típusú terminál vagy mikroszámítógép (VF24 vagy RS232);
- videotex vevőkészülék (CEPT1, CEPT2, CEPT3 szabvány szerint);
- X25 protokoll szerinti szinkron vevőkészülék;
- 300 bit/s vagy 1200 bit/s sebességű adatátviteli vonal;

— távmásoló és telex berendezéssel SDI szolgáltatás vehető igénybe (Telefax: +352 488040, Telex: 2181).

Az ECHO használók, szerződéskötés esetén, jelszót kapnak, amelynek segítségével léphetnek kapcsolatba a rendszerrel. Nem kell jelszó és bárki szabadon hozzáférhet néhány adatbázishoz, az alábbi módon:

- nemzetközi hálózaton keresztül a 300 bit/s adatátvitelnél 352/43 64 28, 1200 bit/s adatátvitelnél 352/42 03 47 számokon;
- nemzeti hálózaton keresztül a 270 443 112-es számon;
- nemzeti videotex rendszereken (mint amilyen Franciaországban a TELETEL, az NSZK-ban a BTX, Nagy-Britanniában a PRESTEL) keresztül szintén hívható az ECHO.

Az ECHO bejelentkezése után, amikor a rendszer a jelszót kéri, az ingyenes adatbázisnevek bármelyike megadható: DIANEGUIDE, CCL-TRAIN, ECU, I'M News (a DG XIII-B főigazgatósága Information Market c. hírlevelének elektronikus változata), BROKERSGUIDE, EUREKA.

A használók segítségére szolgál a HELP Desk (hívószáma: 352 48 80 41). Naponta 8.00 és 18.00 óra között lehet élőszóban vagy telefonon és napi 24 órán át számítógépen keresztül igénybe venni. A használókat ezen kívül kézikönyvek, a fejlesztésekről számot adó hírlevél (*Echo News*), valamint használóképző tanfolyamok és online oktatóprogram segítik. A nem túl könnyen elsajátítható keresőnyelv helyett a menüvezérelt DIANE GUIDE-on keresztül célszerű elindulni.

1985-ben az ECHO használók száma 1200 volt, 1989-ben ünnepélyes keretek között ünnepelték az ötezredik előfizetőt.

ECHO adatbázisok

Az ECHO adatbázisok az alábbi csoportokat alkotják:

- Használói oktató adatbázisok (pl. DIANEGUIDE, BROKERSGUIDE),
- K+F kutatások adatbázisai - az EK által támogatott projektekről (pl. EUREKA, ESPRIT),
- Nyelvi, terminológiai adatbázisok (pl. THESAURI),
- Gazdasági és ipari adatbázisok

BROKERSGUIDE (1987 óta, 600 vállalat adataival)

Az információközvetítő ügynökök (brokerek) - személyek, társaságok és szervezetek - adatait tartalmazza.

Előállítója: European Information Market Development Group, Luxembourg
CCL-TRAIN

Az Európai Közösség országai adatbázisainak több mint feléhez hozzáférést biztosító CCL parancsnyelv, valamint az ECHO saját szolgáltatásainak oktatóprogramja. DIANEGUIDE (1982 óta, több mint 800 adatbázis adataival)

A DIANE hálózaton keresztül használható adatbázisok előállításáról, adatbázisokról és adatbankokról tájékoztat. Nyomatás is rendelhető belőle, amit 24 órán belül postáznak. Angol vagy francia nyelvű használói kézikönyve térítésmentesen igényelhető.

<i>Az adatbázis neve</i>	<i>Az adatbázis nyelvének kódja</i>	<i>Aktualizálás</i>
<i>Használói oktatói adatbázisok</i>		
BROKERSGUIDE	EN	havonta
CCL-TRAIN	EN, FR, IT, DE	
DIANEGUIDE	EN, FR, SP, PT, IT, DE, DA, NL, GR	folyamatosan
DUNDIS	EN, FR, SP	folyamatosan
<i>K+F kutatások adatbázisai</i>		
ARCOME	EN	rendszeresen
BIOREP	EN	rendszeresen
DOMIS	EN	rendszeresen
EABS	EN, FR, DE	havonta
ENREP	EN	rendszeresen
EUREKA	EN	rendszeresen
EURISTOTE	EN, FR	negyedévenként
IES-DC	EN	rendszeresen
IR-SOFT	EN	rendszeresen
RURALNET	EN, FR, SP, DE	rendszeresen
SESAME	EN	rendszeresen
<i>Nyelvi terminológiai adatbázisok</i>		
EURODICAUTOM	EN	havonta
THESAURI	EN, DE	évente
<i>Gazdasági és ipari adatbázisok</i>		
ECU	EN	naponta
ELISE	FR	rendszeresen
MISEP	EN	rendszeresen
PABLI	EN, FR	kéthavonta
TED	EN, FR, SP, PT, IT, DE, DK, NL	naponta

Az adatbázis nyomtatott formája "Inventory of the European Community Information Services Market" címmel térítésmentesen igényelhető.

Előállítója : European Information Market Development Group, Luxembourg

DUNDIS (több mint 600 információs szolgáltatás adataival)

Az ENSZ "Directory of United Nations Databases and Information Systems" c. címtárának gépi változata. Az ENSZ információs rendszereinek, szolgáltatásainak, adatbázisainak adatait, valamint az ENSZ dokumentumok, kutatási jelentések, folyóiratok címeit és a beszerzésükhöz szükséges tudnivalókat tartalmazza. Nyomtatás rendelhető, amit 24 órán belül postáznak. Angol és francia nyelvű kézikönyve ingyenesen igényelhető.

Előállítója: United Nations, Advisory Committee for the Coordination of Information Systems

ARCOME (1980 óta, 400 kutató, 200 szervezet és 2000 kiadvány adataival)

Azoknak a nem hivatásos kutatóintézeteknek és privát kutatóhelyeknek, személyeknek, illetve kiadványaiknak az adatait tartalmazza, amelyek európai közösségi témákkal foglalkoznak.

BIOREP (1972 óta, 1200 rekorddal)

Az EK tagországaiiban folyó orvosi biológiai és egészségügyi kutatások adatait tartalmazza elsősorban azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet azokra a területekre, amelyeken nem folynak kutatások, illetve a párhuzamos kutatásokat megakadályozza.

Előállítója: az EK Bizottsága a tagállamok nemzeti szervezeteinek közreműködésével.

DOMIS

A nyersanyagok európai információs forrásainak címtára.

EABS (1966 óta, 45000 feletti hivatkozás adataival)

Az EK Bizottsága által támogatott műszaki kutatási programokkal kapcsolatos publikációk adatait tartalmazza. Nyomtatás igényelhető, 24 órán belül postázzák. Maguk a hivatkozott dokumentumok is megrendelhetők online módon, a kérést továbbítják az Office for Official Publications of the CEC-hez, ahonnan a kiadványokat számlával együtt megküldik a megrendelőnek. Angol és francia nyelvű kézikönyv térítésmentesen igényelhető.

Előállítója: az EK Bizottsága

ENREP

Az Európai Közösség területén folyó környezetvédelmi programok adatai.

EUREKA

Az Eureka program keretében folyó projektek adatai. (Az Eureka projektek adatbázisa az OMIKK-ban, saját feldolgozásban szintén rendelkezésre áll.)

EURISTOTE (1950 óta, 5000 kutató, egyetemi professzor és 10000 tézis adataival)

Az európai integráció kérdéseivel foglalkozó kutatók és tézisek adatait tartalmazza. Az egyes tanulmányok eredeti nyelvükön kerülnek bele, azoknál viszont, amelyek nem az EK tagországok által használt nyelvek valamelyikén készült, címfordítással. Nyomtatás kérhető, amit 24 órán belül postáznak. Térítésmentes kézikönyv igényelhető.

Előállítója: az EK Bizottsága és a Bizottság Information, University Information Division nevű főigazgatósága. Az adatbázis Louvainban, a Centre for European Studies of the University Catholique közreműködésével készül

IES-DC (500 kutatás, 1000 forrás adataival és 4200 címmel)

Az európai információtechnológiai kutatások adatai az alábbi területekről: európai intézetek információtechnológiai K+F kutatásai; az információs hálózatok kiépítésével kapcsolatos projektek; az elektronikus postarendszereknek, elsősorban az ESPRIT programmal kapcsolatos kutatásoknak az adatai. Használói segédeszközként angol nyelvű broszúra igényelhető.

Előállítója: az EK Bizottságának DG XIII főigazgatósága

IR-SOFT (350 szoftver adataival)

Információkeresésre alkalmas mikroszámítógépes szoftver csomagok adatait tartalmazza. Általános célú programokon kívül speciális információkezelő szoftverek, előállítók, a hardver és operációs rendszer feltételek adatait és az árakat tartalmazza. Használói segédeszköze az INFO IRSOFT paranccsal hívható online-help.

Előállítója: University of Loughborough, Nagy-Britannia

RURALNET (1960 óta, 55 országból 1000 projekt adataival)

Elsősorban a helyi kezdeményezésű fejlesztési projektek adatait tartalmazza, biztosítva ezáltal, hogy az izoláltan folyó projektek a közösség minden országában ismertté váljanak. Nyomatás kérhető, egy munkahéten belül postázzák. Használói kézikönyvét a Saur Verlag adta ki.

Előállítója: Institute of Cultural Affairs International

SESAME (csak videotex rendszeren keresztül hozzáférhető)

Kutatások, fejlesztések és demonstrációs projektek adatait tartalmazza, elsősorban az energiahasznosítás területéről.

EURODICAUTOM (420 000 terminológiai fogalommal és 120 000 rövidítéssel)

Terminológiai adatbank a tudományos és műszaki terminus technikusokról és rövidítésekről az EK országainak nyelvein, a görög kivételével. Az adatbank nélkülözhetetlen mindazoknak a fordítóknak, terminológiával foglalkozó szakembereknek, akik nyomtatásban eddig még nem szerepelt új műszaki-tudományos kifejezéssel találkoznak. Angol és francia nyelvű kézikönyve ingyenes, megrendelhető. Havonta kb. 2000 új tétellel aktualizálják.

Előállítója: az EK Bizottsága

THESAURI (1000 tétel felett)

Mindazoknak a teauruszoknak, szótáraknak az adatait tartalmazza, amelyek legalább az EK nyelveinek egyikén, vagy az USA-ban vagy Kanadában jelentek meg. Elsődleges célja a párhuzamos munkák kiküszöbölése azáltal, hogy ily módon ellenőrizhetők az egyes szakterületeken már meglévő teauruszok. Használói segédeszköze az online help.

Előállítója: Gesellschaft für Information und Dokumentation, Frankfurt

ECU

Az Európai Közösség fizetőeszközének mindenkori átszámítási rátáit tartalmazza.

ELISE

Foglalkoztatási kérdésekkel foglalkozó jogszabályok, képzési, továbbképzési anyagok, szabályzatok stb. adatait tartalmazza.

MISEP

A MISEP program keretében megjelent dokumentumok adatait tartalmazza. (A 12 tagországnak a munkanélküliség ellen tett intézkedéseiről szóló információk.)

PABLI (Pages Bleues Informatisées)

Az Európai Közösség fenti című kiadványának elektronikus változata, az EK projektek állásáról tájékoztat. Térítéses szolgáltatás: az online kapcsolat óránként 800 FB, telexen, rekordonként 70 FB.

TED (Tenders Electronic Daily)

Az EK Official Journal of the European Communities c. folyóirata "S" szériájának online változata. Mintegy 90 ország versenykiírásait (tendereit) tartalmazza, amelynek segítségével a pályázók jelentős időelőnyhöz juthatnak. A görög kivételével valamennyi közösségi nyelven hozzáférhető. Telefax, videotex vagy teletex útján is létesíthető velem kapcsolat. Kulcsszavak alapján telex kiírás is kérhető a rendszertől, ennek térítési díjai: rövid formában tételenként 50 FB, standard formában 100 FB, teljes szöveggel 200 FB. Online üzemmódban is térítéses szolgáltatás: egy órai kapcsolat 1000 FB. Min-

den versenykiírást tartalmaz, naponta aktualizálják. Használói elsősorban 500 alkalmazott alatti kisvállalkozások.

Előllője: Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg

További ECHO adatbázis tervek

További adatbázisok megvalósítására futottak be igények a DG XIII-B főigazgatósághoz, összesen 167 javaslat 145 millió ECU támogatási igénnyel. A támogatásra rendelkezésre álló 19 millió ECU-ból végül is 16 javaslat kísérleti bemutató program szintű megvalósítása lehetséges az alábbi területeken:

- szabadalmi információk (Europat, Markush-Darc, Epos);
- képi adatbankok (MNAM, TECDOC, 500 évvel később címmel Amerika felfedezésének 1992-es évfordulójára a sevillai világiállítás, a barcelonai olimpiai játékok és a Madrid, Európa Kulturális Fővárosa eseményekről szóló információk)
- intelligens interfészek (Carte infor, MITI, Disnet)
- turista információk (Ulysses, AIT, Teletourismo, Európa kiállítási és konferenciai hálózata, Turista információk ISDN hálózata a turisztikai katalógusokról, szállásfőhelyekről, menetrendekről, azok gépi formái)
- szabványinformációk (Alpha Dido, a szabványok egységesítésének kérdéseiről)

EK dokumentumokat, információkat szolgáltató intézményhálózat

Az EK információk és dokumentumok minél szélesebb körben történő eljuttatása érdekében többszintű intézményhálózatot építettek ki.

Az EK hivatalos kiadványait terjesztő központ Luxembourgban található (Office for Official Publications of the European Communities, L-2985 Luxembourg). Ez a hivatal minden tagországba (de még a nem tagországokba is) egy vagy több sorozatot küld minden hivatalos EK kiadványból.

Az egyes tagországok információs intézményhálózatára példaként a nagy-britanniai ismertetjük, amelyik ugyan méreteiben felülmúlja a többi tagállamét.

Az információs hálózat első körében álló intézmények:

- az EK Bizottsága Egyesült Királyságbeli hivatalai;
- az EK hivatalos kiadványokat árusító helyek (Official Information Office),
- az európai ügyek információs központjai (European Business Information Centre - EBI). Ezeket a kis- és középvállalatok tájékoztatására hozták elsősorban létre. Számuk a kezdeti 4-ről 1990 nyarára 20-ra emelkedik,
- EK letéti könyvtári hálózat (EC Depository Library Network).

A letéti könyvtári hálózatot háromféle intézménytípus alkotja:

- az európai dokumentációs központok (European Documentation Centre - EDC),
- letéti könyvtárak (Depository Library - DEP), ezekből három működik, a British Library Document Supply Centre-ben, a Westminster Central Reference Library-ben és a liverpooli Central Library-ban),
- európai tájékoztató központok (European Reference Centre - ERC), ezekből Nagy-Britanniában 19, a 12 tagországban összesen 120 van.

Az EK ügyek alap tájékoztató intézetei az EDC-ék. Nagy-Britanniában ezekből 45 található, elsősorban az egyetemi és főiskolai könyvtárakhoz telepítve, a helyiséget, személyzetet és a technikai felszerelést itt biztosítják, a dokumentumokat a luxembourgi hivatalos kiadványok hivatala szolgáltatja. 1987 óta két főcsoportjuk alakult ki, az egyik a teljes gyűjtőkörű EDC, ahol minden, az EK ügyeivel kapcsolatos lényeges dokumentum fellelhető, a másik a szakosodott EDC, amelyekben csak az alpműveket gyűjtik, valamint annak a területnek a szempontjából érdekes kiadványokat, amelyekre tevékenységi körük kiterjed.

Az EDC központok feladatai közé tartozik a tájékoztatás és a dokumentumok hozzáférhetővé tételén kívül az EK ügyekkel kapcsolatos kutatások szorgalmazása elsősorban abban az oktatási intézményben, ahol működik a központ. Az EDC központok szakmai felügyeletét a Bizottság DG X (Information, Communication and Culture nevű) főigazgatósága gyakorolja.

Az EDC könyvtárosok munkájának segítésére, a módszertani munkák hatékonyabb elterjesztésére 1981-ben létrehozták az EDC könyvtárosok egyesületét (Association of EDC Librarians). Az egyesület a tagok számára szemináriumokat és konferenciákat szervez, számos kiadványt ad közre és a közösség különböző intézményeibe látogatásokat szervez. Az egyesület titkársága a cardiffi egyetemen található. A londoni British Library of Political and Economic Science könyvtárban 1989 márciusában tartott szeminárium programjával illusztráljuk az egyesület módszertani tevékenységét:

- az Európai Közösség kiadványai;
- az EK törvényhozási eljárása: hogyan lehet figyelemmel kísérni azt;
- EK információkat és információs forrásokat tartalmazó adatbázisok;
- 1992: az egységes belső piac irodalma;
- bibliográfiai és egyéb információk az Európai Közösségről;
- hol találunk EK információkat az Egyesült Királyságban.

IRODALOM

1. Echo-Datenbasen und Dienste. Luxembourg, Kommission der Europäischen Gemeinschaften, 1988. 34p.
2. Einführung in die Benutzung von Online-Informationendiensten. Luxembourg, ECHO; Kommission der Europäischen Gemeinschaften, 1989. 16 p.
3. European Documentation Centres. Background report. ISEC/B9/89. London, Commission of the European Communities, 1989. 9 p.
4. HARBORD, P.: European Documentation Centres and the Commission's information policy: a view over the shoulder. = European Acces. The Current Awareness Bulletin to the Policies and Activities of the European Communities, (1989): 1. p. 27-28.
5. HUBER, W.: The European Commission Host Organisation: ECHO. = Newsletter of the European Association of Information Services (ISSN 0141 6243) (1989): 96. p.8-10.
6. IMPACT pilot (demonstration projects selected. = Information Market (ISSN 0256-5066) (1989): 58 July-Sept. p.1-2. = FID News Bulletin, 39/1989):10. p. 72-73.
7. Inventory of the European Community Information Services Market: Information from Europe for the world. Luxembourg, ECHO; Commission of the European Communities, 1989. 44 lev.